

**PUBLICATIE SAPTAMINALA EDITATA DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL II • NR. 12 (62) • 29 MARTIE 1991

DIN

● Scrisoare către un necunoscut. Semnează : **ANDREI PIPPIDI**

— pagina 3

SUMAR:

● Nevoia de bine in România. Semnează : **MIHAȘORA, ZOE PETRE**

— pagina 6

● „15 martie — o cauză care nu fu numai a maghiarilor” (citat din epistola unui memorialist român din Transilvania). Semnează : **MARIA SOMESAN**

— pagina 8

● Scrisori din Bizanț (documente inedite din Basarabia). Semnează **ANDREI VARTIC**

— pagina 9

● Alianța Civică — organizarea unei speranțe. Masă rotundă cu participarea lui **GABRIEL ANDREESCU, SMARANDA ENACHE, GEORG CARPAT-FOCKE, HELMUT FRAUENDORFER, WILLIAM TOTOK** la postul de radio „Deutsche Welle”

— pagina 10

● 27 martie — MEMORIA UNIRII — pagina 14

DE BUNĂ VOIE ȘI NESILIȚI DE NIMENI

Pentru cei care se mai întrebau cât de democratică și de devotată intereselor naționale este conducerea de azi a României, răspunsul cel mai limpede l-a adus știrea despre un tratat româno-sovietic scos din buzunar cu desinvoltură de prestidigitator. Deci, o simplă vizită neanunțată a ministrului de externe la Moscova a fost de ajuns. Chemat la Kremlin, cel care poartă răspunderea politicii noastre externe s-a grăbit, la primul apel, să o ia înaintea altor faști vasali, dintre care ne îndoiim că-l va mai urma vreunul. Dimpotrivă, rămâne de văzut dacă, în asemenea condiții, se va mai putea realiza programul de alianță est-europene despre care ni se spune că a început cu acest gest. Niț nu s-a dizolvat bine înaltul comandament al pactului de la Varșovia, și exigențele Moscovei, judecate inacceptabile la Praga de pildă, sînt satisfăcute tocmai de guvernul român, singurul care ar fi fost dator să-și aducă aminte de existența unui liiigiu cu U.R.S.S. Pe cît de ne-realiste păreau pînă acum cererile ca România să protesteze contra acordului germano-sovietic din 1939, pe atît de grav este că, după impunerea referendumului falsificat, țara noastră să consimtă atît de ușor la o declarație care sancționează situația actuală a frontierelor. De fapt, sînt aici două elemente de natură a revolte sensibilitatea opiniei publice și a inspira serioase reflecții chiar partizanilor regimului post-revoluționar.

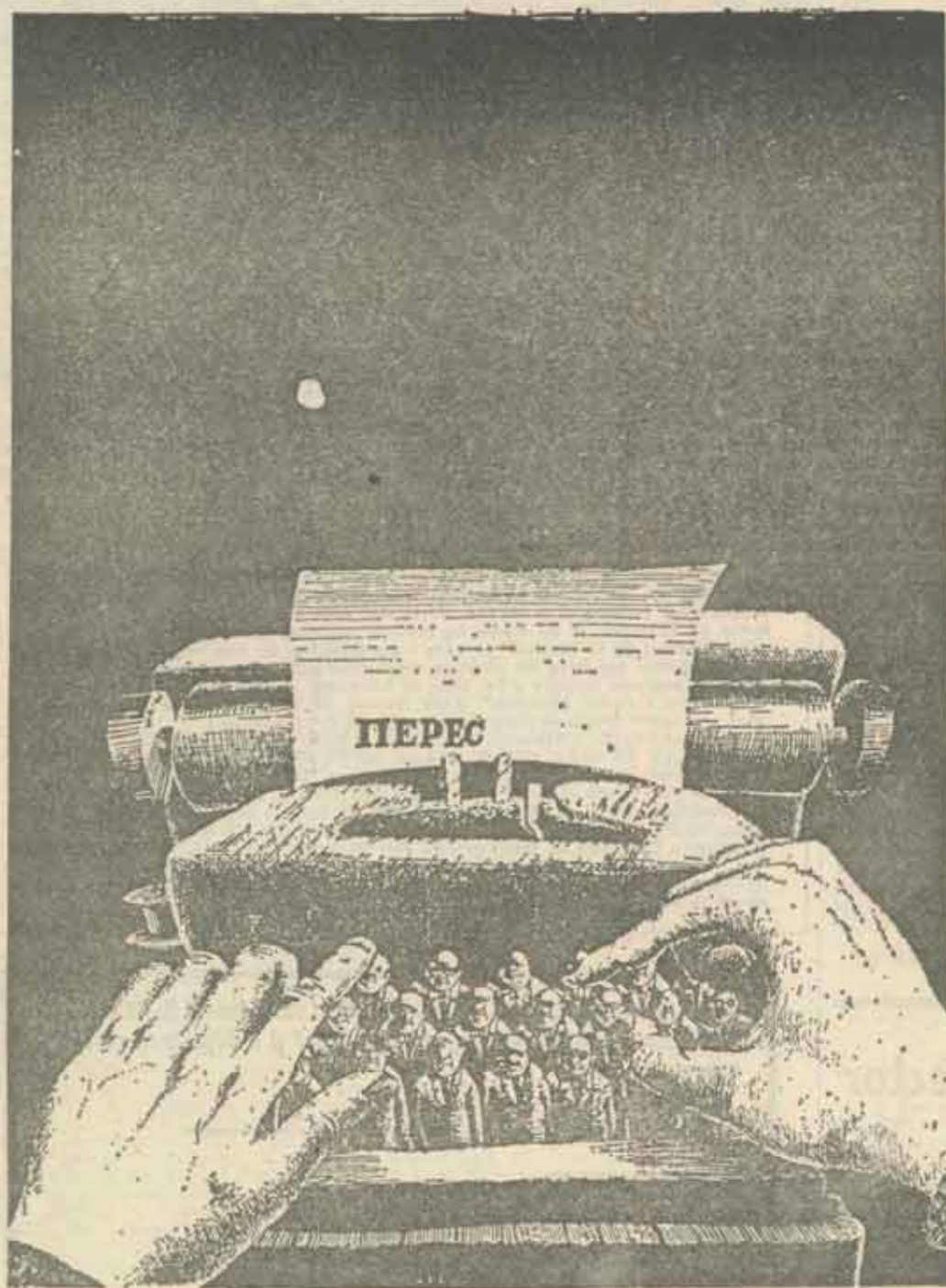
Mai întii, cine are cădere de a angaja astfel cuvîntul României? Conform proiectului legii fundamentale pe care Constituanta este pe cale de a o vota, cel care „stabilește liniile directoare ale politicii interne și externe a statului și controlează îndeplinirea acestora” este Parlamentul. El n-a fost consultat. E adevărat că același text înscris printre atribuțiile Președintelui încheierea tratatelor internaționale. Ayadur, după ce domnul Ilescu se va deplasa pentru un schimb de semnături în orașul care-i trezeste amintirile cele mai dragi, vechi de patruzeci de ani, din vremea studenției, cele două Camere vor avea de ratificat acest surprinzător produs al diplomației noastre. Din partea Președintelui, va fi imitarea zănoasei călătorii a predecesorului său la Chișinău, o trădare a intereselor naționale asupra căreia chiar Ceaușescu, din motive de conjunctură, revenise în ajutorul sfîrșitului. Din partea deputaților și senatorilor români, ar fi un certificat, pe care și l-ar porofa singuri, de totală și definitivă înstrăinare de nașunea ai cărei reprezentanți pretind a fi.

A doua întrebare este: cum rămîne cu declarațiile de la Paris? La 23 noiembrie 1990, în euforia participării la Conferința care a pus bazele noii Europe, domnul Ilescu îi mărturisea unui ziarist dornic să știe dacă Uniunea Sovietică deține pămînt românesc: „Da, desigur. Și nu numai Moldova Sovietică. Mai e și Basarabia, în Ucraina actuală”. Cunoștințele istorico-geografice ale șefului statului român au nevoie de o rectificare: Basarabia, pe care d-șo a confundă cu Bucgeacul, este denumirea întregului teritoriu de la est de Prut, mărginit de cursul Nistrului la nord și est, de Dunăre și Marea Neagră la sud. Să sperăm că numai din neglijența reporterului a fost omisă Bucovina de nord. În chestiunea dacă aceste ținuturi vor reveni vreadată României, „Le Figaro” a consemnat următorul oracol: „Istoria va hotărî. Problema este ca aceea pe care ați avut-o cu Germania, în prîvința Alsaciei și a Lorenei. Istoria a decis în mod pozitiv (!) Nădăjdulesc că și pentru noi va fi la fel”. Patriotism rezervat, cum se cuvine unui om de stat care-și măsoară cuvintele. Poate excesivă încredere în judecata istoriei, care s-a mai rostit și în 1812 și în 1878 și în 1940 și în 1944. Membrii unui partid care-și propunea să construiască viitorul omenirii acordou mai puțină atenție aspectelor locale ale acestui vast viitor comun. Poate de aceea conducătorii noștri, nepăsători față de soarta românilor din sîngia Prutului, se grăbesc să recunoască hotarul cel mai nedrept pe care istoria invocată de ei îl mai îngăduie încă în Europa răsăriteană. Domnul Snegur, oaspetele de ieri, va înfelega oare? Alții nu pot lerta imoralitatea și inconștiența urmașilor și sfîntul războinic de la Putna și Cantemir, cărturarul cu mina pe sabie. În schimb, umbrele cărora îi se dă satisfacție sînt ale pașnicului pensionar Molotov și ale spinzuratului de la Nürnberg, Ribbentrop.

Anunțînd avantajele de ordin cultural și ecologic ale tratatului, „Adevărul” citează ca unică sursă agenția TASS. Mai trebuia această umilință ca să ne arate o tristă incapacitate de a ține pasul cu dezvoltarea realităților noastre și a celor internaționale?

Ni se dezvăluie brusc sensul comemorării lui Titulescu. Dar politica lui căuta să obțină recunoașterea frontierelor cînd Basarabia era la noi. Acum, se cîntină stîlpii sistemului său de alianțe și granița ne desparte. Asta e toată diferența. ■

ANDREI PIPPIDI

Caricatură de V. SISOIEV

„Guvernele sînt instituite pentru oameni și forța lor se trage din dreapta înțelegere cu cei pe care-i guvernează”

(THOMAS JEFFERSON)

ÎN LOC DE CRONICĂ PARLAMENTARĂ

Dealul circumstanțelor, primăvara...

● Sedința de marți (19 martie) a Constituției mi-a amintit descrierea parodică pe care o făcea Caragiale Parlamentului turcesc...

Ce s-a întâmplat marți? S-au continuat dezbaterile asupra Capitolului II: Drepturile și libertățile fundamentale. La tema 13 au apărut două amendamente...

Atmosfera generală de satisfacție a făcut să treacă mai puțin observate argumentele aduse în discuție. Domnul Alexandru Albu, noul lider al grupului parlamentar F.S.N. a încercat să-și convingă colegii...

● În ziua a doua a Constituției s-au abordat Capitolul III (fondatoriile fundamentale) și IV (avocatul poporului).

O particularitate singulară, care trăiește în Parlamentul nostru drama singurătății este domnul Ioan Alexandru. Intervențiile sale sînt rare, dar riguros circumscrise problematicii creștine.

amendament pe care îl reținem pentru valoarea sa speculativă. „Fidelitatea față de țară este sacră”, se spune în leza amintită, dar „fidelitatea față de țară nu poate fi decât profană”...

● În finelele sedinței de joi (21 martie) a Adunării Deputaților, P.N.T.-c.d. a plătit scump impopularitatea etichetată cu o zi înainte. După răspunsul ministrilor la interogațiile scrise...

HORAȚIU PEPINE

Scrisoare deschisă domnului director al S.R.I.

Domnule Virgil Măgureanu,

În primăvara trecută, am citit în ziare că în Securitatea lui Ceaușescu, exista un serviciu special de „intoxicare” — vă rog să mă credeți că eu, atunci, m-am gândit imediat la toba-mozale din pricina căreia m-am intoxicat într-o vineri...

Domnule Măgureanu, am citit după aceea, tot în ziare, că dv. personal ați fi lucrat în acel serviciu de „intoxicare” — scuzați-mă, dar eu tot la toba-mozale mă gândesc — ceea ce, firește, n-am crezut. Cum o să pună revoluția șef S.R.I. pe un specialist în toxice?

De curând, căpitănușul de Securitate care se ocupa de blocul în care locuiesc, a revenit pentru prima dată din decembrie '88 încoace, ca — ați ghicit, domnule Măgureanu — ca sergent, cu intenția de a se interesa de familia mea: dacă avem mașină, dacă ne certăm, cine vine la noi, în sfârșit, știți dumneavoastră.

V-am scris, domnule Măgureanu, pentru că dumneavoastră sînteți acum șeful serviciului laștina care ne apără, pe noi, cetățenii. V-am scris, ca să mă apărați și pe mine de căpitănușul sergent de Securitate care, cu apariția lui de după decembrie, ca strigău, mi-a provocat simptomele intoxicației cu toba-mozale, din vineria aceea, când am fost dusă aproape moartă la spital.

Cu încredințarea că este îndejuns să mă adresez dumneavoastră și cu stăruire mulțumiri,

RODICA PALADE

TESTUL DIALOGULUI CU CITITORII

PUBLICISTICĂ — ESEU, LA PARITATE

La chestionarul nostru din luna ianuarie ne-au răspuns ceva mai mult de o mie de cititori. Totuși, nu am luat în considerare decît acele răspunsuri care purtau o dată a poeziei situată nu mai tîrziu de 1 februarie...

La prima întrebare a chestionarului: „În anul 1990, revista 22 mi s-a părut...”, 88 la sută dintre cititori au răspuns „mai curînd bună”, 6,22 la sută au răspuns „mai curînd slabă”...

Din revista 22 (întrebarea 3), 6 la sută citesc autorii cunoscuți, 13 la sută citesc mai mult de jumătate, iar 81 la sută dintre cei care au răspuns o citesc aproape integral. Din cuprinsul revistei (întrebarea numărul 4) genul cel mai citit este constituit în ordine de: accețe (78 la sută), interviuri (73 la sută), anchete și reportaje din actualitate (61 la sută)...

fic drept estetic, 26 la sută drept inestetic, iar 4 la sută îl consideră pierd. 55 la sută consideră că revista conține informațiile în cantitate suficientă, 27 la sută declară că nu caută informație în revista 22, iar 17 la sută califică informația drept insuficientă...

În urma analizei acestor rezultate, se impune, evident cîteva concluzii. Prima ar fi aceea că au răspuns la chestionare în primul rînd cititorii pasionați ai revistei, care au adăugat pe majoritatea chestionarelor, cu de sine putere, texte ca „Vă iubim pe toți”...

În încheiere, mulțumim tuturor celor care ne-au răspuns și îi asigurăm că vom face tot posibilul pentru ca exigentele lor să fie satisfăcute. Am fost impresionat de numărul celor care au scris pe chestionare felurite texte exprimîndu-și afecțiunea pentru noi. Mai este cazul să vă spunem că noi vă stimăm la fel de mult...

„22”

● În ceea ce privește autorii preferați, în ordinea alecătută în urma epjuniilor dv. ne este nouă mai de folos decît dv. Vom cere colaborări mai multe celor pe care îi preferați. Domnului care nea scris imperativ: „Vreau texte de Liiceanu și de Pleșu în revistă” sperăm că i-a plăcut fragmentul din „Jurnalul de la Tescani” pe care l-am publicat...

- 1. GABRIEL ANDREESCU (408) 2. GABRIELA ADAMEȘTEANU (353) 3. STELIAN TĂNASE (349) 4. ALINA MUNGUȘ (342) 5. ANDREI PIPPIDI (344) 6. Andrei Cornea (241) 7. Andreea Pora (149) 8. Gabriel Liiceanu (110) 9. Pavel Cămpăanu (101) 10. Tia Serbănescu (85) 11. Petru Creția (75) 12. Sorin Dumitrescu (73) 13. Victor Bărsan (71) 14. Bedros Hovassagian (51) 15. Alexandru Paleologu (50) 16. Vladimir Timăneanu (43) 17. Magda Cărneci (31) 18. Bogdan Ghiu (23) 19. Dan Oprescu (20) 20. Sorin Vieru (19).

Cîncipescerea la suia dintre cei care au răspuns chestionarului nu au indicat cinei autori, declarîndu-și preferința globală pentru toți cei care semnează în revista noastră.

Orice AGENȚIE de DIFUZARE A PRESEI sau persoană fizică autorizată poate distribui revista noastră, decupînd și trimițîndu-ne prompt cuponul de mai jos:

FIRMA.....

AUTORIZAȚIA Nr.....

emisă de

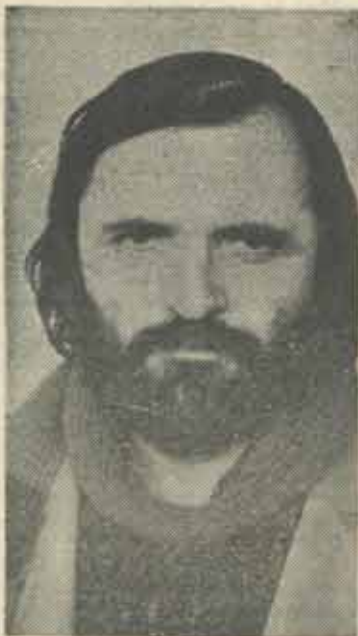
conțin.....

deschis la.....

comandăm ferm preluarea spre difuzare a revistei „22” nr. 5 /1991 în cantitate de exemplare. Remiza este de 25% din valoarea mărții, la preț de 7 lei/buc. franco depozit redacție (tipografică). Plata se face cash, cu CEC sau dispoziție de plată în contul revistei „22” nr. 45.10.35.32 deschis la BCR Fil, Sector 1, la data preluării revistei. Alte condiții, negociabile la sediul redacției din Calea Victoriei nr. 120 Sector 1 București. Relații suplimentare la tel. 15.63.58, 14.17.76, 14.15.25 prin Dl. D.C.Tudor

Vă mulțumim.

Siberia începe de la Cahul

Aceste pagini au fost scrise de Andrei Vartic într-un moment în care publicarea lor părea imposibilă. Basarabia era atunci afectată de guvernarea despotică a lui Bodiul, ale cărui fete făceau baie în lapte în timp ce oamenii își croșeau zile întregi la cozi în fața unor magazine mizere. Transformați într-o gloată de robi, acești oameni păstrează o legătură fragilă cu trecutul, cu elementele care formează — sau formau — adevărata lor identitate.

Deasupra realității devastate de comunism plutește ființa lor adevărată, chinată ca un suflet ce nu se poate intrupa. Bătăile cu față de histerism sau stalinism (cine le poate deosebi?). Aici vezi moartea pe stradă îmbrăcată în halna ei de sărbătoare, trupuri vii navodind în căutarea unui end, oricare n-ar fi. Groaza nu există în districtul acesta și comportamentul uman. Sau, dacă există, e altfel decât groaza care mă cuprinde pe mine. Ci oamenii trăiesc și aici. Muncesc, mănâncă, cișesc cărți, se iubesc, fac copii, mor așa cum moare tot ce e viu pe pământ.

Trăiesc, dar cui se supun? Autorităților? Poate. Mi se pare însă că tiranul cel mai înfricoșător stă ascuns în ei înșiși. El cere căru și sine un monarh creștin și orb, ca și Pozzo, căruia i se supune fără cârtire. Merg spre hotel (camere cu trei paturi, toaleta e la etajul doi, apa caldă nici n-a fost proiectată, baie sau duș — nici pomina). Începe să mă lămuresc. Da, de 1-am citit pe Noica, dar poate nici nu trebuie să mă lămuresc? Ce rost are lămurirea? Ce rost au rîndurile astea scrise de mine? Și de ce le

celor răpuși de extenuare și de ger erau stivuite pe o faleză înaltă, pentru ca primăvara să fie împinse de lama unui bulldozer în mare — spre desfătoarea rechizitor.

Între duhurile trecutului și mizeria prezentului, acest popor continuă să trăiască — sau să supraviețuiască — ba își găsește, uneori, resurse pentru isprăvi culturale, după cum sugerează chiar acest text, îmbibat cu o erudiție superioară, cu irizații din poezia scolilor (în care efectele repetitive nu se obțin prin rimă, ci prin repetarea unor silabe interioare, efect cu care se joacă uneori autorul), din teatrul modern (Pozzo, personaj din „Așteptându-l pe Godot”) sau din etimologiile analizate de Naica.

Siberia începe de la Cahul, iar România se întinde pînă dincolo de Nistru. Ducîndu-și viața în spațiul imposibil strivit de aceste polarități, istoria abandonării lor în 1940 nu este o pagină de carte, ci durerea înfuzată cotidian în dragostea amară cu care acești oameni își iubesc Țara. Însemnările lui Andrei Vartic deschid o poartă spre înțelegerea sufletului lor, sfîșiat de dureri ca o rană deschisă.

VICTOR BĂRSAN

Ivanov I — Prezent, să trăiești!

fă care s-a ratat în marele metropole, dar care nu poate rezista nici în comunitatea arhaică, cinstită, sătească. Aici mișună ciurma socială cu față de histerism sau stalinism (cine le poate deosebi?). Aici vezi moartea pe stradă îmbrăcată în halna ei de sărbătoare, trupuri vii navodind în căutarea unui end, oricare n-ar fi. Groaza nu există în districtul acesta și comportamentul uman. Sau, dacă există, e altfel decât groaza care mă cuprinde pe mine. Ci oamenii trăiesc și aici. Muncesc, mănâncă, cișesc cărți, se iubesc, fac copii, mor așa cum moare tot ce e viu pe pământ.

Trăiesc, dar cui se supun? Autorităților? Poate. Mi se pare însă că tiranul cel mai înfricoșător stă ascuns în ei înșiși. El cere căru și sine un monarh creștin și orb, ca și Pozzo, căruia i se supune fără cârtire. Merg spre hotel (camere cu trei paturi, toaleta e la etajul doi, apa caldă nici n-a fost proiectată, baie sau duș — nici pomina). Începe să mă lămuresc. Da, de 1-am citit pe Noica, dar poate nici nu trebuie să mă lămuresc? Ce rost are lămurirea? Ce rost au rîndurile astea scrise de mine? Și de ce le

lufi. Sint neguțincios, Singur. Mi-e stranie. Or, dacă găseam la piață niște ouzi de coapă verde...

Fetele de la școala pedagogică (unole-s drăgute de tot, îți tale respirația umbrelor lor, dar ce le va dăruia maica Soartă?) les bulucuri din clădirea lor veche, nereparată de un veac și trec strada spre toaleta sovietului raional. Fac coadă la accu toaletă (ținîndu-se de mîini. Asta e un semn că în oraș iară nu-i apă. Asta e un semn că fetele acestora, orașul acesta, toate centrele raionale din Moldova (de peste Prut, domnilor, de peste Prut) nu văd realitatea cu ochii mei. Cu ochii cui atunci o văd? Și cum o văd?

Copii, mașini, cîntă păsările, miroase a benzină arsă, seara, în restaurant, orchestra din trei băieți și o fată cîntă un cîntec franțuzesc cu „faire l'amour", alți trei băieți se strîmbă beți și sălbatic în fața orchestrei și îmi trece prin mîini că n-am vrut să spun cu această soriere că Moscova, Pariul sau Chișinăul sint locuri mai potrivite pentru ființa umană. Deșgur, Cahulul nu eme Praga lui Camus. Și omul, fără îndoială, are dreptul la o viață frumoasă, curată și fericită. Care nu trebuie să depindă de sufocările mele în acest aer lipsit de perspectiva busaforică a nemuririi. Tragedia e că pentru unii, pentru mulți, curat, frumos și fericit, înseamnă să te duci zilnic în crîmna descrisă mai sus; tragedia e că și curățenia exemplară a multor „supuși" e murdărie de te la greta (cică fetele lui Bodiul se scaldă în lapte atunci cînd lumea stă la cozi nebune după unii); tragedia e că omul nu poate suporta singurătatea și vrea teribil să fie mereu în proajma altora. Înconjurat de alții te îngrădești de moarte...

Nu pot pune rîstare în vorbele mele. Viața e așa cum este. Nimic, nimeni n-o poate face azi altfel decât cum este, cerșetori au existat întotdeauna, răul, în va'oare absolută, e la fel de mare ca și binele și de multe ori răul și binele se contopesc. Istoria încă mai poate fi scrisă, dar cum să trăiești scriba mamei ce a fost despărțită de fiu la 1812? Cum să trăiești sentimentul aceleiași mame care și-a dat fiul de bună voie lui Scaraoșchi? la 1940?

Totuși o viață mai sănătoasă în acest imperiu al foamei de absolut se poate asigura. Granțele sint pentru împărați, nu pentru păsări. Pentru suflete nu poți hotări hotare. Și nici aceste cuvinte nu au nimic cu poezia scaldărilor. Ba chiar și o mamă, care și-a abandonat copilul se poate pocăi. Și va fi iertată și de Domnul și de fiu. Ci pe rîuri curg Pete unsuroase, iar peștele nu știe că benzina sint otrăvitoare. Și le înghite ca să respire.

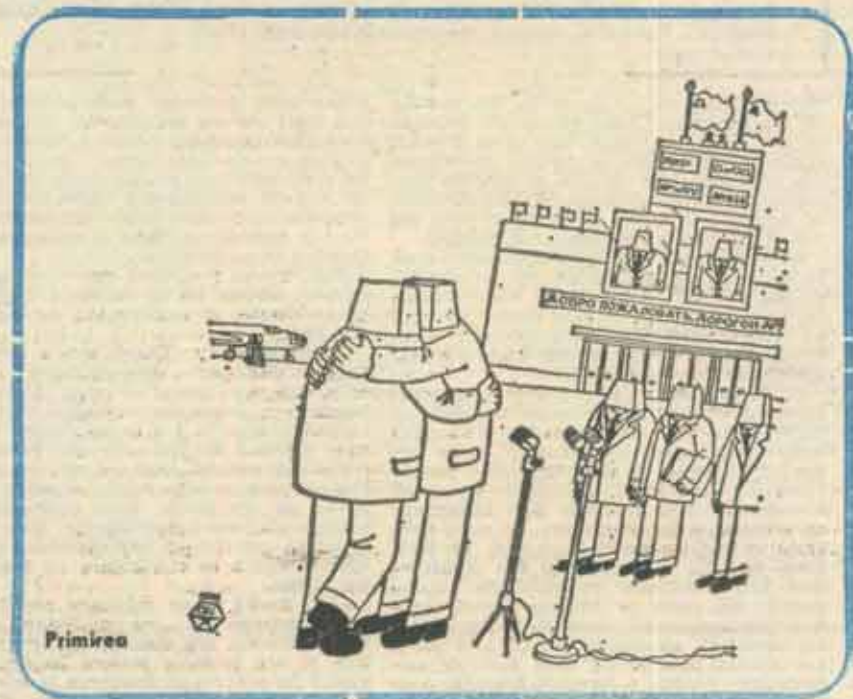
Mai, 1986, Cahul

er avea prăvălie,
sta.
mai moale, că ne
olitică.
ria politică. Ea
chimia* o mașină
centrul raional
în săteșc. Vreo
esule. Alături, în
toare înaltă, sub-
ă, propune agrar-
urile unei unități
Merg mai depar-
tă într-un
portive" amena-
pătură.
mărfurile astoa
pe vînzătorul
atacînd două fă-
vînd, ca să vînd,
de-aș ajunge

e bătrînă de tot,
e cofta (halna)
ătorul.
oala i-aș de
'Statu'.
ele, am și moș-
bele dacă toți
le pescuit de care
nevoie. Oamenii
nco care a secat
O fi vreo rudă
Academiei? Un
at tu peste? —
aspunde acesta e-
gata.
cumpărați șase

Consternare

rechini. Cui îi vine a rîde? Orice om ucis pe nedreptate e un sfînt. Cîți sfîinți o fi avut Moldova între 1940 și 1953? Puterea... Cum e oare cînd ești un popor de 200 milioane? Cum e

Primirea

oare cînd un mic popor neapărat de nimeni e înghitit de rechizitor rusesc? Cum e oare, mamă Românie, cînd mezina ta, plîpînda Basarabie, ai dat-o de bună voie să ți-o siluiești monstrul comunist? Cum să te iubesc după asta, mamă Românie? Cum să te iubesc cînd știu că Finlanda cu două milioane de oameni n-a cedat un centimetru în fața lui Stalin?

O privește din spatele dughenelor. Piața pustie. O căruță trasă de un cal alb. Un moșnegel în căruță... Mai în fund un magazin „Semena" (Sămînță) în care nu intră nimeni, meșina cu cartofi, trei mese pe care scrie „Tvet" (Flori). Două băbuțe vînd acolo răsaduri ofilite. Ies pe poartă urmăriți de cerșet și rîndul de nimic, indiferență, ignoranță și viață consumată în zadar mă sugrumă. La cîțiva chilometri, peste Prut, e Patria care m-a dat de bună voie în bordelul-gulag al lui Stalin. Aici, la Cahul, e Asia, e Siberia, și mișună o marfă care poate fi folosită la orice, o mar-

scriu? Doar știu precia că nu vor fi publicate. Nici aici, și nici în țară (care nici măcar nu se vaită că ne-a lăsat cu bună știință în gura Lupu-

Raport

Pentru un tratament penitenciar civilizat

Interviu cu dl. RADU VALENTIN, director adjunct la Direcția de Legislație și Studii din Ministerul Justiției

REP.: În zilele 13-15 martie 1991 a avut loc simpozionul organizat de Direcția Generală a Penitenciarelor pe tema elaborării unei noi legi a executării pedepselor. Cum apreciați acest eveniment?

R.V.: Aprecieroa nu poate fi decât pozitivă. Simpozionul marchează un moment de cotitură de la ermetismul existent în acest domeniu în sistemul comunist către o deschidere și transparență. La simpozion au prezentat comunicări laborioase lucrători din domeniul penitenciarelor și, ceea ce trebuie subliniat, s-a degajat străduința de a se demonstra cu date și cifre situația dezastruoasă existentă de sistemul penitenciar de la dictatura comunistă.

Simpozionul a mai demonstrat că problema penitenciarelor nu este numai a Ministerului Justiției sau a administrației acestor instituții, ci o problemă socială, de larg interes, deoarece numai în 1990 — potrivit datelor prezentate — peste 60 000 de persoane, cifră deloc neglijabilă, au avut contact cu mediul penitenciar.

REP.: Ați apreciat ca dezastruoasă situația sistemului penitenciar. Vă rog să detaliați acest aspect.

R.V.: E greu ca în spațiul redus oferit de un interviu să poți reda tabloul sumbru al condițiilor din penitenciarele românești. Desigur, nu se mai folosesc „sările negre” — camere sau mai bine zis grote în subsolul forului Jilava, în care nu pătrunde lumina zilei, și nici „urliatoarele”, o altă încăpă, care trece a-mintire pentru cei ce au trecut pe acolo, care te înfioră și astăzi, chiar ca vizitator. Aspecte revelatoare sonore ar putea fi: spațiul total insuficient, care face ca în momentul de față zeci de deținuți să fie cazuți în aceeași încăpă, norma de spațiu fiind de 8 metri cubi pentru un deținut, ceea ce este insuficient, cu atât mai mult cu cât aici accasta nu poate fi respectată datorită necesității separării unor categorii de deținuți de alții; este inumană aglomerarea a trei rânduri de paturi suprapuse, care lasă impresia mai curând de rastele pentru materiale decât de dormitoare. Deținuții nu au pijamale, nu există în cantități suficiente lenjerii de pat, iar calitatea și cantitatea hranei, ca și dotările sanitare, sînt sub orice critică.

REP.: Simpozionul a pus în discuție necesitatea elaborării unei noi legi pentru executarea pedepselor. De ce este necesară o astfel de lege și de ce acum?

R.V.: Necesitatea alinării României la standardele internaționale în ce privește respectarea drepturilor fundamentale ale omului face imperios necesară reexaminarea tratamentului penitenciar. Numeroase documente ale O.N.U., ca și ale Consiliului European, au recomandat statelor civilizate norme mai umane de tratament pentru deținuți și mai ales crearea unor modalități de acțiune pentru recuperarea și reintegrarea lor în societate după ispășirea pedepsei. De ce acum? Pentru că situația a devenit intolerabilă atât pentru cei obligați să execute pedepsele, cât și pentru cei ce lucrează în acest domeniu.

REP.: Ca participant în colecivul înfocmește proiectul noi legi în materie, puteți menționa unele elemente de noutate ce vor fi aduse?

R.V.: Proiectul noi legi se elaborează de un colectiv în cadrul Ministerului Justiției. Propunerile noastre — mă refer exclusiv la autorii proiectului — vizează, în primul rând, umanizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate prin norme care să asigure: o cifră mai bună individualizare a tratamentului în funcție de datele și comportarea caracterizată pe condamnați; norme și măsuri care să garanteze desfășurarea unui proces educativ efectiv de către educatori civili, profesioniști; asigurarea dreptului deținuților de a primi publicații fără restricții, de a primi cărți, de a-și putea procura aparate de radio și televizoare, știut fiind că dotarea penitenciarelor cu astfel de materiale este deplorabilă; creionul și hîrtia nu vor mai fi considerate „instrumente subversive” și se va acorda dreptul condamnaților de a avea chiar și convorbiri telefonice; se prevede dreptul condamnaților de a avea legături cu reprezentanții cultelor și de a asista la slujbele religioase; se recunoaște dreptul la corespondență cu familia și alte persoane, precum și cu organele judiciare; proiectul preconizează o nouitate de proporții prin acordarea dreptului condamnaților de a fi autorizați să poarte îmbrăcămintea personală în locul vetuste și umilitoare uniforme vîrgate, precum și dreptul de a avea contact cu avocatul, fără ascultarea convorbirilor, și altele.

REP.: Cum este privită în proiect problema muncii deținuților?

R.V.: Spre deosebire de legea în vigoare, care prevede că munca este obligatorie și element esențial al educației reeducative, proiectul se aliază normelor orientative emise de Consiliul European, considerînd că munca este un element pozitiv în tratamentul penitenciar, adică un factor care contribuie la reeducarea deținuților, dar nu singurul și niciodată factorul esențial. De aceea preconizăm ca programul de muncă al deținuților, de regulă, să fie redus de la maximum 12 ore pe zi, cît este în prezent, la maximum 8 ore, cu respectarea zilelor de repaus legal, în scopul realizării efective a unor programe educative. Administrațiile trebuie să ia măsuri spre a asigura calificarea, pentru munci utile societății, cu precădere a

tinerilor, iar munca va trebui răsplătită printr-o plată echitabilă, așa cum se procedea în țările civilizate.

În prezent, munca deținuților este evasigrafată, deoarece procentul de 10% din valoare, cu care este remunerată, nu este stimulator. În Franța, de exemplu, remunerarea ajunge la 25 din valoare.

Într-unul din materialele prezentate la simpozion s-au analizat caracterul neproductiv, spațiul condamnaților folosiți la muncă și rezultatele economice slabe.

Așa cum am arătat și în intervenția mea la simpozion, condamnatul, ca de altfel orice individ, trebuie să aibă o motivație temeinică și suficientă pentru ca

energile sale să fie decongestionate la capacitatea maximă. Interesul individual nu va putea fi stimulat decât printr-o remunerare corespunzătoare pe care, avînd în vedere și posibilitățile financiare reduse, o apreciez la minimum 50%.

Fără plată, activitatea productivă la care sînt folosiți condamnații echivaloază aproape cu munca silnică, deosebită repudiată de mulți de țările civilizate.

Problema cea mai dificilă însă va fi cea a asigurării de locuri de muncă, în condițiile în care se manifestă fenomenul șomajului, ceea ce ne obligă să găsim soluții variate și suplă, care să spargă tiparele actuale.

REP.: Ce prezentați pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale deținuților?

R.V.: Din datele prezentate la simpozion a rezultat că majoritatea stabilimentelor-penitenciare sînt foarte vechi, cu un grad avansat de uzură, rău împărțite, fără dotări corespunzătoare. Nu sîntem singura țară care ne lovim de această situație.

De aceea, inspirîndu-ne din programul 13 000, înfăptuit cu succes de Franța în numai 2-3 ani, preconizăm să propunem guvernului un plan egalizat de 2-5 ani pentru reafecerea, modernizarea și umanizarea închisorilor românești.

Deși o asemenea propunere — azi, cînd toți luptăm pentru libertăți — ar putea părea bizară, lucrurile nu sînt chiar așa.

Astăzi timp cîi vor exista infractori, va exista și necesitatea menținerii sistemului penitenciar. Din păcate, fenomenul infracțional — și în special în segmentul caracterizat de violență — este în creștere. Și atunci, pentru a se asigura un tratament penitenciar civilizât, care să nu lezeze demnitatea umană, formativ, și nu dezumanizant, va trebui să se renunțe la multe din înalburile și improvizările stabilimentelor penitenciare, altele vor trebui reconstruite, iar altele construite.

Desigur, în înfăptuirea acestor deziderate vor prevala mijloacele economice și voința politică — instrumente care nu sînt la îndemîna autorilor proiectului de lege.

REP.: S-a discutat și se mai discută despre abuzuri și ilegalități la locurile de deținare. Ce prezentați pentru asigurarea respectării legii în penitenciare?

R.V.: Pornind de la concepția că faza executării pedepselor este de fapt faza finală a procesului penal, în care respectarea legii are aceeași importanță ca în procesul propriu-zis, preconizăm crearea Institutului „Judecătoresc” pentru executarea pedepselor, de inspirație franceză, dar pe care sperăm să o perfecționăm.

Judecătorul pentru executarea pedepselor va avea importante sarcini în ce privește individualizarea tratamentului condamnaților, verificarea legalității și temeiniciei sancțiunilor, acordarea unor recompense, cum ar fi permisiunea vizitării familiei și chiar eliberarea înainte de termen.

De asemenea, va crește rolul procurorului, care va avea dreptul să inspecteze orice loc de deținare, să ia contact cu orice deținut, să verifice modul de aplicare a legii și să la sau să propună măsurile necesare.

În acest fel va dispărea „monopolul secretului” asupra soartei deținuților, care era în mina administrației penitenciare.

REP.: Cum priviți rolul presei, vis-à-vis de problemele penitenciarelor?

R.V.: După remarcabila intervenție la simpozion, pe această temă, a părintelui Galeriu, îmi vine foarte greu să mă hazardez într-o discuție.

Totuși, cred că rolul presei în redobîndirea a tot ce este mai bun în ființa umană nu poate fi subținat de nimc. Nici juristul, nici educatorul nu pot face pe cîm din captivitate să-și depășească, prin credință, condiția nefericită, să-l facă să aște secului vieții și să-l redea speranță. Cîci unde nu mai există speranță, nimic nu mai poate exista cu adevărat.

REP.: Cum priviți rolul presei, vis-à-vis de problematica penitenciarelor?

R.V.: Presa, aceea de bună calitate, profesionistă, obiectivă și care nu urmărește numai hit-uri, poate avea și în acest domeniu un rol valoros, sub triple aspect: contribuie la informarea persoanelor din mediul închis cu privire la ceea ce se întîmplă în lume, prin aceasta pregătind deținutul pentru viața din societate; de aceea am preconizat dreptul deținuților de a primi neîntrerupt publicități. Presa mai contribuie la informarea opiniei publice cu privire la dificultățile sistemului penitenciar; de aceea preconizăm reconstruirea libertății presei de a cunoaște aceste aspecte, de a efectua anchete, și chiar apelăm la sprijinul său pentru ca opinia publică și organele competente — pînă la nivelul parlamentului —, ca și organismele internaționale să cunoască realitățile și să ne ajute la înălțarea lor. În fine, și în acest domeniu, presa, prin dezvăluirea abuzurilor și ilegalităților, poate contribui la măsuri care să ducă la aplicarea corectă a legii, la selecționarea unor cadre corecte și cinste, și în felul acesta la realizarea scopului social pentru care sistemul penitenciar a fost creat. ■

Interviu realizat de
SORIN FAUR

FOTOGRAFIA ANULUI

● Zilele trecute, agențiile de presă anunțau că la a 48-a ediție anuală a celebrului concurs de fotografie de presă, intitulat **FOTOGRAFIA ANULUI** — SPONSOR: **ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ DE PRESĂ A FOTOREPORTERILOR DIN S.U.A.**

— Firmele CANON și KODAK, la secția reportaj artistic, premiul de fotografie excelentă a revenit domnului **RADU SIGHETI** din România pentru fotografie intitulată „SIDA”.

Radu Sighet este un nume impus în fotografie românească de reportaj, după revoluția din decembrie 1989, fotoreporter la publicații pentru străinătate și colaborator permanent de aproape un an de zile, asigurînd serviciul fotografic pentru România al agenției de presă **HEUTER**, care recent și-a deschis oficial la București birourile. (EMANUEL PĂRVU)

